

JUSSI SEPPÄNEN
JUSSI SEPPÄNEN
WSOY

JUSSI SEPPÄNEN

JUSSI SEPPÄNEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Kirjailija kiittää leivoksista Taikea,
Suomen Kulttuurirahastoa,
WSOY:n kirjallisuussäätiötä
sekä Turun kaupunkia.

Sivuilla 165–166 on lainattu
Kirsi Kunnaksen runoa ”Herra Pii Poo.”
Se kannattaa lukea kokonaan ja ääneen
vaikkapa kirjasta *Tiitiäisen satupuu*.

© JUSSI SEPPÄNEN JA WSOY 2020

ISBN 978-951-0-44958-5

PAINETTU EU:SSA

Sen haluaisin, että varmistatte. Että kun kuolemani jälkeen järjestetään kirjastossa matinea ja muistelu-tilaisuus, ei ääneen päästetä yhtään mahtipontista ihmistä. Kaikki muut ihmiset sallittakoon. Mahtipontiset puhuvat aina tilaisuuksista isoa ja jykevää patsasta, joka on tärkeä koska se on iso ja jykevä. Sitten ne mielellään puhuvat itsensäkin siihen isoon ja jykevään patsaaseen osaksi.

Niin ei niin.

Vaan juuri päinvastoin, vanhat rakastajat ääneen! Sellaiset jotka hymähtävät, että oli se Jussikin ajoittain yhdenlainen. Ja ystävät. Minulla on aika vähän kavereita, mutta satoja ystäviä.

SODANKYLÄ

1.

Seisoin Sodankylän filmifestivaalien ajaksi vuokraamamme omakotitalon pihalla. Oli festareiden toinen aamu, Runoraati alkaisi yhdeltätoista. Olin ympäröinyt sen ohjelmalehtisestä. Halutessani ehtisin nukkua melkein tunnin ennen sitä. Pysähdys ei ollut hyvä. Minä en enää nuku.

Istahdin tuolille puutarhapöydän vieressä ja aloin laskea kakkosen potensseja. Sekosin heti alussa, 8192 ei tuplaantunut. En keksinyt muuta, joten alkukuu ryömi väkisin mieleen.

Ensin oli löydetty sarveiskalvoista lohikäärme-kuviot. Optikko ei antanut piilolaseja, vaikka valehtelin jälkien olevan harmittomia luodinreikiä. Myöhemmin sairaalassa lääkäri luetteli kaikki persoonalliset ominaisuuteni ja kertoi niistä jokaisen olevan oire.

– Lohikäärmekuvio on aika vahva signaali, hän sanoi. – Niitä ei oikeastaan ole terveillä.

Minulla oli kuulemma sairaus. Sitä epäiltiin ensi kerran jo 90-luvulla, mutta silloin asia jäi arvelujen asteelle. Nyt, 25 vuotta myöhemmin, siitä yhtäkkiä puhuttiin taas. Asia häiritsi minua. Lopullinen diagnoosi tulisi verikokeita analysoimalla. Siihen menisi vielä muutama kuukausi. Oli kesäkuu, elokuussa tietäisin kaiken. Mutta käytännössä tulos oli selviö. Sairauteen kuolisi minun ikäisenäni. Eri-tyisesti tämä asia häiritsi.

En puhunut kenellekään, koska pitäähän diagnoosin olla varma. Sitä paitsi mihinkään ei sattunut. Mihinkään ei ollut koskaan sattunut. Joskus varmasti vielä sattuisi. Ehkä huomenna. Olin lopettanut nukkumisen, koska elämä on tehokasta peliaikaa. Halusin kokea kivuitta mahdollisimman paljon. Minulla oli menossa maailman paras elämä.

Jalkani säpsähti, olin vahingossa käynyt unessa. Nukun aina hyvin, siksi valvominen oli hankalaa. Kaadoin pöydällä olevasta pullosta kokista lasiin. Kuplavaahto laskeutui samaa tahtia kuin neste pinta nousi. Hetken kaikki tuntui jatkuvan ikuisesti ja harmoniassa. Lasi, kuplat ja kokis.

Että olisi muistopäivä. Sellainen, missä kukaan ei pelkäisi häiritsevänsä, vaan voisi istua alas tai seisoa siellä missä haluaa. Kaiteen päällä tai taaempänä.

Nyökätä tutulle, että sinäkin täällä. Osallistua sen verran kuin tuntuisi. Itselleen sopivasti.

Perkele.

Nousin ylös, oli pakko nukkua hetki. Sisällä makasi toistakymmentä ihmistä. Kumarruin lyhyille nokosille lattialle ja asetin pääni varatun patjan alanurkkaan. Varpaat ehtivät jäätyä, mutta pää pysyi raskaana.

2.

Varttia myöhemmin kello soi. Väsytti niin että oksetti. Nostin pääni. Maailma elää. Loppupatjalla makaava nainen kysyi, että mihin olin lähdössä. Mainitsin Runoraadin kuin en mitään. Hän havahtui.

– Onko se se, jota juontaa se kävelevä seksi? hän kysyi.

– Joenniemi.

– Vau. No nauti siitä, minä nukun.

Kävelin ovesta takaisin pihanurmelle. Olin luvannut herättää rantarakennuksessa nukkuvan Juhon. Jostain käsittämättömästä syystä en kuitenkaan herättänyt. Minulla ei ole mitään tekosyytä tähän. Ilmeisesti ajattelin hänen mahdollisen itsensäkokoa-olevan niin verkkaista, että oma elämykseni vaarantuisi. Tätä kadun. Olisi pitänyt yrittää herättää. Juho kunnioittaa Runoraatia niin paljon,

että oli kieltäytynyt tarjotusta raatilaisen paikasta vedoten oman kuolevaisuutensa ja juontajan jumalallisuuden väliseen ylittämättömään kuiluun.

»Keskustelun kulku ei olisi soljuvan horisontaalista, ihmistenvälistä, vaan vertikaalista, ylhäältä alas, tai mikä vielä pahempaa, alhaalta ylös tapahtuvaa epätasa-arvoista sekoilua», se oli selittänyt Joenniemeä ja me ymmärsimme. Ihmisen on hyvä tietää rajansa.

Kävelin siis yksin kohti Sodankylän keskustaa. Alun hiekkatietä jatkuisi kilometrin verran isompaan risteykseen saakka. Lämpö taputteli ihoani, joka oli kuivunut liian vähästä juomisesta. Kokeneiden festarikävijöiden kertomasta tiesin, että hyttyspolvi vaihtuu yleensä lauantaina, mutta vielä ei kutittanut. Tilanne muistutti elämäni: perkele lähestyy, mutta ei sitä mistään huomaa. Piti siis tarata hetkeen, ymmärtää, että on yltäkyläistä.

Kaikkeutta miettiessäni katsoin refleksillä kännykkääni ja tajusin, että maailmasta oli hävinnyt jossakin välissä puoli tuntia. Olin myöhässä. Ylenpalttisen kamalasti. Ihminen voi kuulemma joskus ajautua katatoniseen tilaan. En keksinyt muuta syytä. Minulla oli aikaa 20 minuuttia ja matkaa viisi kilometriä.

Kiihdytin juoksuun, hiekka pölyysi keuhkoihini. Kylkeen pisti heti. Manasin typeryyttäni enemmän kuin kuntoani. Ymmärsin, että mahdollisuuteni oli

karannut huonoon suunnitteluun ja liikaan itsevarmuuteen. Liftaaminenkaan ei sivutiellä onnistuisi.

Päätin kuitenkin hävitä taistellen. Juoksin sata metriä niin kovaa kuin pystyin. Lopetin, kun käsi kopsahti maahan. Kämmeneen upposi peukalonpään kokoinen kivi. Siinä sitten konttasin, kun kauas eteeni kääntyi auto. Se ajoi kohti, pysähtyi kohdalle, ja ikkunan avasi mies Kokkolan Ykspihlajasta. Se oli heittänyt vaimonsa Lappeenrantaan ja ajanut takaisin. Yhteensä 2000 kilometriä, ja nyt se oli tässä.

– Mihin matka? mies kysyi.

– Runoraati alkaa vartin päästä.

Pihlajalainen odotti rauhassa, että sain oksennettua. Se jatkoi vasta, kun nousin jaloilleni.

– Onko se se, jota juontaa se nainen?

– Joenniemi.

– Se, jonka kanssa ei tyytyisi yhden yön lempeen, vaan panostaisi elämän mittaiseen, luottamukseen ja keskinäiseen kunnioitukseen perustuvaan ihmissuhteeseen?

– Se just, minä yskin pölykyyneleet silmissä.

Pihlajalainen käänsi autonsa.

– Minä vien sinut sen luo. Mutta en tule mukaan. Saattaisi mennä hallitsemattomaksi tasapainoiluksi loppuelämä.

Ja niin minä pääsin festarialueelle ajoissa, kaverini herätyshommissa pettäneenä ja ihmeen auttamana.

Runoraati pidettiin koulun pihan pienessä tel-
tassa. Oli aamuhelle. Horjuessani sisään pimeään
palelin nestehukasta. Ostamani vissy siirtyi nielus-
tani suoraan kananlihaksi käsivarteen. Löysin haja-
naisesta rivistöstä paikan. Nurmella seisova muovi-
tuoli on aina vinkeä istuttava, se tapailee ennen
asettumistaan.

Kankaan edessä, mutta katsojien tasolla istuivat
raatina Ville Virtanen, Rea Mauranen ja Ilkka Heis-
kanen. Lopulta näin myös Joenniemen ja ajattelin
ihmisten liikkeiden luonnollisia mekanismeja hy-
mystä ihanuuksiin. Siihen kului kaksi ensimmäistä
runoa. Tarrasin nykyhetkeen vasta kolmannen esi-
tyksen alkaessa, mutta en edelleenkään tajunnut
mitään.

Videolla näkyi sotalapsia. Kuva ei tullut kelalta
vaan tykiltä. Ääninauhalla runoilija lausui tekstiään
vanhan arkistofilmin päälle. Aistin, että hän käytti
runossa tehokeinona sulkeita. Joennemestä sädeh-
tivä valo sotki elokuvan kontrasteja. Mustat pinnat
harmaantuivat.

Runoilu loppui, samoin video. Kankaalle jäi häi-
ritsevästi valikko, josta koneenkäyttäjät pystyisi va-
litsemaan seuraavan kappaleen. Elokuvailluusio
katosi täysin. Joenniemi osoitti Ville Virtasta, joka
avasi rauhallisesti suunsa.

»Kun isä tulee sodasta ja lapsi näkee sen silmissä
vieraan ihmisen. Ja kun isä näkee lapsen pelon,

mutta ei voi sanoa mitään, mikä helpottaisi lapsen oloa.

Se on se sota, mikä on siinä välissä, kaikki kamala isän päässä.

Ja isä haluaa suojella lasta eikä keksi eikä pysty muuta kuin vetäytyä kauemmaksi, ettei tekisi itsellään lapselle pahaa. Ja se lapsi näkee, että se uusi vieras isä etääntyy eikä mitään tule tilalle.

Niin onko se ihme, jos lapsi vanhempana nostaa itsensä ja tuntemattoman, sodassa muuttuneen isänsä väliin punaisen lipun? ...Tai siis mitä te mietitte?»

Sali hiljeni. Oli vain Ville Virtanen, Minna Joenniemi ja maailman ihanin runo.

3.

En ole ikinä ollut mikään elokuvien suurkuluttaja. Kaksi leffaa päivässä on yleensä ehdottomasti liikaa. Tunnelmaa ylläpitääkseni halusin kuitenkin vieraillla riittävän useassa esityksessä festivaalin aikana. Sopivana kompromissina menin elokuviin 12 tunnin välein eli aina kello kolme.

Suunnistin hieman syrjemmälle, kunnanvirastolle, jossa elokuvia rakastavat luonnontieteilijät luennoivat scifi-elokuvista oman alansa näkökulmista. Heissä yhdistyi tieto ja herkkyys tavalla,

joka liikutti minua. Tähtitieteen tohtori kertoi, että maapallo putoaa avaruudessa. Aurinko taivuttaa avaruutta niin, että suoraan putoaminen näyttää meistä ympyrältä.

Kävelin takaisin festariytimeen Kitisenrannan koululle. Näin ystäviä kaljatellassa, keinuilla, lippupisteellä, pizzeriassa ja jonottamassa elokuvaan. Jonotin hetken mukana, vaihdoin sitten kaljateltaan. Pöydässä porukka vaihteli. Oli käynnissä kokkolainen namedroppaus, eli oman nimen sanominen mahdollisimman usein ja mahdollisimman kovalla äänellä. Istuin sekaan. Kaikki oli mahtavasti.

Tajusin olevani vapaasti tippuva kappale, joka suuntaa aina liikkeensä muiden ihmisten painovoimakenttään. En edes kävisi festivaaleilla ilman ystäviä. Mutta heidän kanssaan nautin joka sekunnista.

4.

Päivän toinen elokuvani loppui aamuviiden pintaan. Kävin laulamassa hetken asuntoautossa ja suuntasin sitten majapaikkaa kohti. Kävellessäni tuttua tietä kuulin jarrutuksen äänen ja takavasemmalta viereeni hiljensi fatbike. Ystävä oli palaamassa joltain lintutornilta. Meillä oli sama loppumatka.

– Keskiyöaurinkoinen aapasuo. Ei ole kauniimpaa näkyä maailmassa, hän selvitti.

Pyysin häntä jatkamaan. Niinpä hän käytti kirjastavia sanoja ja eläydyin hänen kokemukseensa.

– Minusta taas suo on kauneimmillaan monikon genetiivissä, minä sanoin.

Maistelimme taivutusta hetken. Soiden. Ja yhdessä: aapasoiden.

Saavuimme talolle.

5.

Ajattelin heti lämmittää saunan itselleni, koska oli puusauna ja nurmikkopiha ja kesä, ihana kesä.

Saunalla oli kaikki valmiina. Oli tulitikkuja ja ilmaisjakelulehtiä ja universumin helppoiten syttyvää puuta sekä maineeltaan helposti lämpenevä kiuas. Avasin luukun muina ugrilaisina.

Raavin tikkuja sitten sen puoli tuntia. Mitään ei tietenkään tapahtunut. Hämmästelin itseäni. Hämäsikö maisema vai mistä ihmeestä minä yhtäkkiä luulin osaavani jotain konkreettista! Minähän rakastan sanoja enkä tekoja. Ei oikeat asiat minulta onnistu koskaan. Normaali suomalainenhan laittaa vasemmalla kädellä kiukaan hehkumaan ja samalla oikealla nikkaroi jotain pientä, esim. kaupunginosan kirkkoineen johonkin notkoon. Mutta en minä. Tikun saan syttymään jos tunnin tuseeraan ja sillä Hesburgerin mainoksen, muuta en

saa. Koskaan. Vaikka tässä viikon istuisin ja olisi loputtomasti välineitä kuin videopeleissä on joskus loputtomasti äijiä. Ei tulisi onnistumaan. Tiesin sen. Kymmenen vuotta sitten oli jonkun toisen ihmisen kanssa sama tilanne ja ratkaisin sen liftaamalla Lappeenrannasta Kokkolaan iteltäni piiloon.

Talo oli täynnä ystäviä, suuri osa onneksi nukku-massa. Mutta eivät kaikki.

En siis luovuttanut, vaikka olisi pitänyt. Häpeä oli liian suuri. Miksi menin ääneen sanomaan, että lölyihin? Olisin voinut ollut hiljaa vain ja nyt vois-in käydä suihkussa ja olla, että kävin tuossa suihkussa. Mutta enhän minä ole ikinä hiljaa! Minähän puhun koko ajan, siinä missä entiset, hyvät ja saunanlämmittämisessä aina onnistuneet sukupolvet eivät puhuneet. Varmaan jonkun vitsinkin menin siinä teetä keittäessäni taas kertomaan. Onneksi oli vedenkeitin. Ois sekin mennyt muuten pieleen.

Nyt he tietävät, että yritän tässä saunaa lämmit-tää ja kuulevat että kiukaan luukku kolisee jatku-vasti vaikka alfoilla se kolahtaa kerran ja tuli palaa sen jälkeen viikon. Istuin oikein miettimään tilan-netta. Eniten tietysti ärsytti tilanteen vertauskuval-lisuus, joka hyppi silmille kuin autokaupan mainos paperissa, joka ei syttynyt. Kirjoitan sen vertauk-sen tähän näkyviin, kun te kaikki sitä tässä kuitenkin

kin koko ajan ajattelette: »Mies, joka ei saa kiuasta lämpenemään.»

Käsi ylös joka ei muka nähnyt tässä seksuaalista rinnastusta! Sitä minäkin, että kaikki! Sitähän ei voi tässä välttää mitenkään. Saamaton mies! Luukku on auki, mutta kylmänä pysyy! Käyttämätön pesä. Olen elänyt harhassa, luullut olevani beta-uros. Mutta tässä se nähtiin. Olen fii-uros. En ymmärtänyt sytykkeen automainoksestakaan mitään, kun ei ole korttia.

Yritin yritin yritin kunnes turhautuminen voitti häpeän. Kävelin olohuoneeseen ja laahauduin sikiöasentoon lähimpään nurkkaan.

– Saitkos sen saunan? ystävä kysyi.

– En, mutta yritän uudestaan sadan miljoonan vuoden päästä.

– Ai se ei lähtenyt?

– Ois se muuten, mutta kun minä olen niin paska ihminen.

(Ja nyt hyvät ihmiset! Seuraava repliikki on osoitus täydellisestä ja ikuisesta ystävydestä. Nimitäin! Näin hän vastasi.)

– Et sä oo paska ihminen. Sä oot paska saunanlämmittäjä.

Sitten se käveli saunalle. Kuului maksimissaan yksi luukun kolahdus. Puoli tuntia myöhemmin istuin lauteilla. Maaailma perustuu lahjoihin. Oli lämmin ja luottavainen olo. Olisiko sitä ihmisenä kui-

tenkin, jos nyt ei ihan delta, niin ainakin epsilonin yläosia.

6.

Saunan jälkeen oli päivä jo pitkällä ja joku lähdössä keskustaan. Pääsisin sillä unta pakoon. Muistin myös, että minulle oli annettu jälleen herätystehtävä. Tällä kertaa en pettäisi ketään.

Löysin herätettäväni, nuoren naisen, lopulta sohvalta. Huhuilin muutaman kerran, kunnes huomasin korvatulpat. Tilanne vaati siis kosketusta.

Ymmärsin olevani yli 40-vuotias mies.

Kävin läpi vaihtoehtoja: Päähän en koskisi missään tapauksessa. Kädet olisivat turvallisimmat, mutta ne olivat peiton alla. Hahmottelin nukkuvan vartalon ulottuvuudet peiton läpi mahdollisimman neutraalilla katseella. Yritin myös samastua, mihin koskettaminen säikäyttäisi vähiten. Jalka? Selkä? Selkää varten joutuisin kurottamaan kropan yli, eli ei. Jalat olivat kippurassa peiton alla. Menisi sokkokepeloksi.

Naisen olkapää oli paljas. Olkapäätä käytetään usein kommunikaatioon. Se sijaitsee kropan turvallisessa ulkolaidassa.

Rauhallinen, selkeä ja mahdollisimman salamaton koko kämmenellä suoritettu ravistus olka-

pään yläosaan, hieman selän puolelle. Niin, että sen voi tulkita vain herättämiseksi. Turvallinen, mutta ei missään tapauksessa isällinen. Heti irti, kun toinen reagoi. Ja puhua pitää. Ja hymyillä. Eikä mitään creepyä mutinaa perään, vaan selkeästi, että minä se olen ja herätysmotiiveissa.

Suunnittelun jälkeen piti toimia, muuten tulisi hukka-ajattelua. Taputin varovasti olkapäätä. Nainen reagoi kosketukseen kymmenesosasekunnissa, avasi silmänsä ja kierähti ninjamaiseen valmiuskykyasentoon lattialle. Hymyili sitten.

– Huomenta. Pyysit herättämään. Puolen tunnin päästä ois autokyyti keskustaan.

– Huomenta! Mä pesen hampaat.

7.

Viisitoista tuntia myöhemmin eli sunnuntaina aamuyöllä istuttiin taas joukolla rannassa. Viimeisin elokuva oli ollut eettisesti niin vaikuttava, että porukka koki kollektiivista synnintuntoa.

Käppäilin laiturille, jossa olin kerran vahingossa ottanut hyvän valokuvan. Minähän sitä en osaa sanoa, mutta taidekoulun käynyt oli kehunut. Näin laiturilla muovisen, lekan muotoisen esineen. Nappasin sen käteeni ja tunsin jumalaisen voiman laskeutuvan taivaasta vasaraa pitkin kroppaani.

Hölkäsin takaisin porukan luokse.

– Löysin Thorin vasaran! huusin jo kaukaa. Jengi oli että mahtavaa ja ymmärsi heti.

– Minkälaisia taikaominaisuuksia sillä on ja miten ne ilmenevät? kysyi yksi.

– Tämä vapahtaa, selitin. – Että jos tuutte mun luokse ja ajattelette mitä on tullut tehtyä, niin minä armahdan teidät sitten.

Ne tulivat yksi kerrallaan. Olivat hetken hiljaa, ja minä sitten aina nyökkäyksestä löin nuijan tanssitereseeseen ja huusin, että kautta ikuisuuden nyt on uusi alku. Hartiat rentoutuivat ja hymyt helpottuivat. Olin itse viimeisenä vuorossa ja olo keveni niin, että meinasi tulla itku.

8.

– Nukuitko sä ollenkaan? kysyi Aku autossa.

– En oikeastaan koko festareilla.

Aku oli jäänyt majapaikkaan katsomaan läppäriä Jukolan viestiä. Kun saavuin paikalle viimeisestä elokuvasta, punnittiin kahdestaan vaihtoehtoja: joko nukuttaisiin Sodankylässä 10 tuntia ja lähdettäisiin ajamaan Kokkolaan ja oltaisiin aamu-yöstä perillä tai sitten lähdettäisiin saman tien ajamaan ja oltaisiin Kokkolassa samoihin aikoihin kuin muut heräävät Sodankylässä. Tietenkin läh-

dettiin ajamaan. Autettiin muutama kyytiä tarvitseva raato takapenkille ja suunnattiin etelään.

– Muistatko silloin kun sulla lukiossa epäiltiin sellaista tappavaa tautia etkä nukkunut moneen viikkoon? Aku virkkoi puolittain itsekseni jossain Oulun kohdalla.

– Juu. Lääkäri sanoi silloin, että kuolen kolmekymppisenä. Olihan se valvominen silloin ihan helvetin tyhmää. Kaksi viikkoa makasin lopulta sairaalassa burnoutissa. Taisi olla lukion tokalla. Eikä sitä kuolemantaudista koskaan löytynyt mitään muuta merkkiä.

– Se on periaatteessa ihan positiivinen juttu. Että oot elossa. Mun mielestä.

Silloin minä meinasin sen ääneen sanoa. Että ei ihminen opi. Että minä valvon taas ja samasta syystä. Ja että minä luin ensimmäisen rivin sairaalasta saamastani paperista ja siinä sanottiin, että miehet kuolevat tautiin noin neljäkymmentäkaksivuotiaana ja että minä olen nyt sen verran. Minussa on tauti, joka tappaa varmasti. Ja minulla on ollut elämäni paras kesä, koska minä koko ajan tiedän, että kaikki tämä on ohimenevää.

Mutta en sanonut. Kenellekään. Odotin varmistavia tuloksia. Olin samaan aikaan uskomattoman onnellinen ja uskomattoman paniikissa.

”Haluan olla hyvä ihminen.

***Jos ajoitus onnistuu, olen parhaimmillani sekuntia
ennen kuolemaani. Asian suhteen tulee kiire,
joten etenen määränpäättäni kohden tehokkainta tuntemaani
reittiä eli kepein mielin ja asiasta toiseen
sattumanvaraisesti puikkelehtien.”***

JUSSI SEPPÄNEN on kirja, jossa ihminen tulee esikois-
kirjailijaksi, sairastuu, tuomitaan kuolemaan, matkustaa
metrolla Turkuun ja epäonnistuu kiukaan sytyttämisessä.
Tämä on kirja, jossa kirjailija katsoo itseään ja tapoja
joilla hän itseään maailmassa ilmentää. Mitä näemme,
kun katsomme kuvia itsestämme, käsialaamme, omia
maneerejamme? Kaikesta tästä huolimatta tämä on myös
hyvin, hyvin hauska kirja.

Jussi Seppänen on kirja Jussi Seppänen -merkkisestä
ihmisestä. Se on sirpaleista koottu, kuten me kaikki.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-44958-5